

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8*

GUILDLINE FOR DEVELOPING QUALITY LIFE OF THE ELDERLY WITH NOBLE EIGHTFOLD

พระมหาวิชาญ กนตสีโล

Phramahavichan Kantaseelo

สมพงษ์ บุญมาก

Sompong Bunmak

กานต์ ตันตระกุล

Karn Tantrakul

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand.

E-mail: vichan_9@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรค มีองค์ 8 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 22,747 คน จากการเปิดตาราง สำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ คณะวิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standrd Deviation) และใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบ ค่าเอฟ (F-test) ทดสอบความแตกต่าง และค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

* Received 8 March 2019; Revised 29 March 2019; Accepted 4 April 2019.

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านสัมมาทิฐิมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว คุณภาพชีวิต โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสัมมาทิฐิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกัน ด้านสัมมาทิฐิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้สูงอายุที่มีแหล่งของรายได้ต่างกัน ด้านสัมมาวาจา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, มรรคมีองค์ 8

Abstract

This research study is about the way of improving the quality of life of the elderly by using “The Noble Eightfold Path” and the objective of this research is 1) to study about the quality of life of the elderly. 2) To study the affecting factors of quality of life of the elderly. 3) To study about the way of improving the quality of life of the elderly. The population used in the research was the elderly aged 60 years and over in the area of Muang Songkhla District, Songkhla Province, totally 22,747 people. From opening Taro Yamane’s Table and the research team selected a sample group by using random sample methods with

400 samples, the method that use in this research is Frequencies, Percentage, Mean, Standard Deviation and using Statistics to test hypotheses by using T-test and F-test to test the difference and the double average with the Scheffe's Method

The research found that;

1. Results of the study of the quality of life of the elderly in the area of Mueang District, Songkhla Province, overall, Right Action at a high level with the highest mean value, followed by Right livelihood and Right speech with the lowest mean.

2. The results study of affecting factors the quality of life of the elderly had classify by gender, age, status, educational level, occupation, source of income And family living characteristics found that the elderly had Commenting on the quality of life with The Noble Eightfold Path in total at a high level.

3. The study results about the way of improving the quality of life of the elderly by using "The Noble Eightfold Path" had classify by gender, age, status, educational level, occupation, source of income And family living characteristics, found that the elderly people of different ages Overall, there was a significant difference at the level of .01, which was based on the hypothesis set, gender, status, education level, occupation, source of income, and family living habitat. Overall, there was no significant difference at the level of .05. For the Right View. Differences in statistical significance at the level of .05, and the elderly with different ages for the Right View Differing significantly at the level of .01 and the elderly with sources of Different income Right speech, which is significantly different at the level of .01 which is in accordance with Assumptions.

Keywords: Quality of life, Elderly people, Eightfold Path.

บทนำ

จากสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวของประเทศไทยที่ผ่านมา ตลอดถึงความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข การแพทย์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ นับเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้คนไทยมีองค์ความรู้และทักษะในการป้องกันและดูแลสุขภาพมากขึ้น จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร คือ ประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ซึ่งในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้น และความสำเร็จในการวางแผนครอบครัวซึ่งคาดการณ์ว่าในปี 2562 จะเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่าประชากรในวัยเด็ก โดยประชากรผู้สูงอายุจะมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด และในอีกไม่เกิน 4 ปี ข้างหน้าหรือในปี 2564 ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” คือ มีประชากรที่เป็นกลุ่มสูงอายุถึงร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร ทั้งประเทศ และจะใช้เวลาอีกเพียง 10 ปี ก็จะเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” ประมาณปี 2574 คือ สังคมที่มีประชากรผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด

สถานการณ์ทางประชากรของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ส่งผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตหรือวิถีชีวิตของผู้สูงอายุและคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หน่วยงานภาครัฐและประชาสังคมพยายามช่วยกันวางมาตรการหรือทำการศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุให้อยู่ดีมีสุข โดยอาศัยการมองภาพรวมและความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังที่คณะรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นผู้สูงอายุเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล เช่น การเปลี่ยนแปลงเบี้ยยังชีพจากการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากไร้เป็นการให้สวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ผู้สูงอายุทุกคนที่มาขอขึ้นทะเบียน การเร่งส่งเสริมการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจเพื่อyamสูงอายุด้วยการมีนโยบายการพัฒนาระบบบำนาญแห่งชาติ (กบข.) หรือการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ การให้สิทธิ การคุ้มครองและการ

สนับสนุนแก่ผู้สูงอายุ โดยกำหนดว่าบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย มีสิทธิได้รับการคุ้มครองและการสนับสนุนทั้งในด้านสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจรวมถึงการให้สิทธิในการได้รับบริการสาธารณะและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ขึ้นเพื่อกำหนดนโยบายและแผน แนวทางการดำเนินงานตลอดจนการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนดังกล่าว (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553)

ในขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) นับเป็นแผนพัฒนาฉบับแรกที่ทำให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อสังคมผู้สูงวัยและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังปรากฏในยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552)

1. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อสังคมผู้สูงวัย ด้วยการส่งเสริมการออมเพื่อสร้างหลักประกันในชีวิตให้ประชาชนด้วยการพัฒนาระบบการออมต่าง ๆ เช่น พัฒนากองทุนการออมให้เป็นระบบการออมเพื่อยามชราภาพ ฯลฯ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการขยายโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสร้างโอกาสให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ อาทิเช่น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลังโดยผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยการขยายโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการบริการทางสังคมต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาคุณภาพในการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การทำงานและการเสริมสร้างสุขภาพ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุอย่างบูรณาการเพื่อให้เกิดการทำงานเชิงรุก โดยมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและระบบคุ้มครองทางสังคมที่เน้นทุกภาคส่วนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมสวัสดิการ เพื่อให้ประชาชนไทยทุกกลุ่มวัยมี

หลักประกันยามชราภาพอย่างทั่วถึงและมั่นคง รวมทั้งได้เสนอกรอบทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้สูงอายุ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553) ใน 4 ประเด็น คือ

1. การสร้างหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ ด้วยการส่งเสริมการออมของประชาชนทุกวัย ส่งเสริมการทำงานในกลุ่มผู้สูงอายุทั้งภาคในระบบและนอกระบบ ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในฐานะภูมิปัญญาทางสังคม

2. การพัฒนาระบบสังคมสวัสดิการที่เน้นทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมช่วยกันเพื่อให้ทั่วถึงและยั่งยืน เช่น การพัฒนาระบบการดูแลระยะยาว การพัฒนาบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุ ฯลฯ

3. การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

4. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการผู้สูงอายุ ในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ

การนำเสนอข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นว่า เรื่องสังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นปัญหาท้าทายที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการประกาศนโยบายและกำหนดแผนงานมารองรับทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเตรียมความพร้อมด้วยการบูรณาการแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคตอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหากได้บูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ มรรคมีองค์ 8 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ได้ทรงวางเป็นแนวทางการพัฒนาสร้างเสริมศักยภาพการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์และประเสริฐ เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” แปลว่า ทางสายกลาง นับเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่จุดหมายของการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ทั้งสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้อยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งมรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วยหลักธรรม 8 ประการ ได้แก่ (1) สัมมาทิฐิ คือความเข้าใจถูกต้อง (2) สัมมาสังกัปปะ คือความใส่ใจถูกต้อง (3) สัมมาวาจา คือการพูดจาถูกต้อง (4) สัมมากัมมันตะ คือการกระทำถูกต้อง (5) สัมมาอาชีวะ คือการดำรงชีพถูกต้อง (6) สัมมาวายามะ คือความพากเพียรถูกต้อง (7) สัมมาสติ คือการระลึกประจําใจถูกต้อง และ (8) สัมมาสมาธิ คือการตั้งใจมั่นถูกต้อง

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษา

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 ดังกล่าวนี จะช่วยให้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความสุขสมบูรณ์ขึ้นหรือไม่ รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่เหมาะสมควรจะเป็นเช่นไร การยึดหลักมรรค 8 เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุจะช่วยให้การใช้ชีวิต มีความมั่นคง สมดุลและยั่งยืนเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพของภาครัฐหรือประชาสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งแบ่งเป็น 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ่อยาง ตำบลเขารูปช้าง ตำบลเกาะแก้ว ตำบลพะวง ตำบลทุ่งหวัง และตำบลเกาะยอ จำนวน 22,747 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ 393 คน คณะผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มประชากรผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ตำบลละ 50 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ ลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อคุณภาพชีวิตหลักมรรค 8 แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมมาทิฐิ ด้านสัมมาสังกัปปะ ด้านสัมมาวาจา ด้านสัมมาภังคะ ด้านสมาธิ ด้านสมาธิวิริยะ ด้านสมาธิวิมังสา ด้านสมาธิวิเวก และด้านสมาธิวิสุทธิตามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มีความเห็นด้วยกับคุณลักษณะแต่ละข้อในระดับมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) จำนวน 54 ข้อ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายและกรอบการวิจัยในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหา มาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรค 8

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยครอบคลุมแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรค 8 ทั้ง 8 ด้าน มาใช้เป็นคำถามในแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ขั้นตอนดำเนินการ

4.1.1 คณะผู้วิจัยขอความร่วมมือจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เพื่อขอหนังสือแนะนำตัวคณะผู้วิจัย ถึงนายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

4.1.2 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 400 ฉบับ

4.2 ขั้นรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของการวิจัยในเชิงปริมาณ กล่าวคือ คณะผู้วิจัยได้นำโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์มาใช้สำหรับการวิเคราะห์ หาค่าทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ ลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยมรรคมืองค์ 8 จำแนกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมมาทิฐิ ด้านสัมมาสังกัปปะ ด้านสัมมาวาจา ด้านสัมมาภิมันตะ ด้านสัมมาอาชีวะ ด้านสัมมาวายามะ ด้านสัมมาสติ และด้านสัมมาสมาธิเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติอนุমানสำหรับทดสอบสมมุติฐาน เพื่ออธิบายความแตกต่างตามลักษณะประชากร สถิติที่ใช้ในกรณีนี้

ตัวแปรต้นสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยสถิติ t-test กรณีตัวแปรต้นแตกต่างกันเกินสองกลุ่ม จะทำการทดสอบด้วยค่า F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance, ANOVA) ถ้าพบความแตกต่าง จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test, F-test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 และเพศชาย จำนวน 182 คนคิดเป็นร้อยละ 45.50

1.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 60-69 ปี จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาคือ อายุตั้งแต่ 70-79 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 และอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75

1.3 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 214 คนคิดเป็นร้อยละ 53.50 รองลงมาคือ โสด จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 สถานภาพหม้าย จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 และสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

1.4 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ไม่ได้เรียน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 และปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75

1.5 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกร จำนวน 121

คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 อาชีพรับจ้าง จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75

1.6 จำแนกตามแหล่งของรายได้ พบว่า ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้จากบุตรหลานให้ จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 รองลงมาคือ จากการทำงาน จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 จากเบี้ยยังชีพ จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 และจากเงินบำนาญ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75

1.7 จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะอยู่กับครอบครัวของบุตร จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 รองลงมาคือ อยู่กับคู่สมรสและบุตร จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 อยู่กับบุคคลอื่น จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 อยู่กับคู่สมรส จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 และอยู่คนเดียว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 ผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านสัมมาทิฐิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้สูงอายุมีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเห็นว่าการพึ่งพาตนเองในการทำงาน และเชื่อว่าหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าจะสามารถแก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์ได้จริง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านสัมมาสังกัปปะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุคิดว่าความเห็นแก่ตัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้สูงอายุ คิดว่า รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เป็นสิ่งที่น่ายินดี พอใจให้ความสุขได้อย่างแท้จริง และเคยคิดพยายาม หรือปองร้ายผู้อื่นที่ทำให้เกิดความไม่พอใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ด้านสัมมาวาจา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้สูงอายุเป็นคนชอบพูดโกหกเกลี้ยให้ผู้อื่นเข้าใจดีต่อกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ชอบพูดความจริงกับผู้อื่นเสมอ และมักตอบโต้ผู้อื่นด้วยคำพูดที่หยาบคายและรุนแรง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ด้านสัมมาภังคะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุ พยายามรักษาศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความเอื้ออาทร

และช่วยเหลือผู้อื่น และเมื่อท่านกระทำผิดพลาดท่านก็ยอมรับความผิดนั้นเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 ด้านสัมมาอาชีวะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้สูงอายุดำเนินชีวิตด้านความสุจริตและเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เคยทำงานหารายได้เพื่อลดภาระครอบครัว และเคยเอา راحتเอาเปรียบผู้อื่นในการดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.6 ด้านสัมมาวายามะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้สูงอายุพัฒนาความสามารถในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความเพียรพยายามที่จะกระทำความดีต่าง ๆ และเคยเกียจคร้านในการทำงานและกิจวัตรประจำวันจนเป็นนิสัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.7 ด้านสัมมาสติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้สูงอายุสามารถใช้สติควบคุมระงับความโลภ โกรธ หลง ของตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีสติกำหนดรู้อิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และมีสติรู้เท่าทันความคิดของตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.8 ด้านสัมมาสมาธิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้สูงอายุสามารถใช้สมาธิควบคุมจิตใจและอารมณ์ของตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ไหว้พระสวดมนต์ฝึกสติ ภาวนาด้วยตนเอง และปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ และลักษณะ การอยู่อาศัยในครอบครัว ดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามเพศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชาย พบว่า ด้านสัมมาทิฐิ ด้านสัมมาสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาสมาธิ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ เพศหญิง พบว่า ด้านสัมมาสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาสติ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

3.2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อายุตั้งแต่ 60-69 ปี พบว่า ด้านสัมมาสัมมาอาชีวะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอายุตั้งแต่ 70-

79 ปี พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาทิฐิ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ และอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาทิฐิ และด้านสัมமாகัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สถานภาพโสด พบว่า ด้านสัมมาทิฐิ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาสติ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสมรส พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนสถานภาพหม้าย พบว่า ด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมமாகัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และหย่าร้าง พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.4 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ได้เรียน พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาสติ และด้านสัมมาสังกัปปะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และประถมศึกษา พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาสติ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มัธยมศึกษา พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาสติ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอนุปริญญาพบว่า ด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมமாகัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า ด้านสัมมาสมาธิ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมமாகัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.5 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ได้ประกอบอาชีพ พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนเกษตรกรกรรม พบว่า ด้านสัมมาอาชีวะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมமாகัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอาชีพข้าราชการบำนาญ พบว่า ด้านสัมมาอาชีวะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมமாகัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนอาชีพรับจ้าง พบว่า ด้านสัมமாகัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาทิฐิ และด้านสัมมาวาจา มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พบว่า ด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมากัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.6 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามแหล่งของรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก การทำงาน พบว่า ด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมากัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนบุตรหลานให้ พบว่า ด้านสัมมากัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีพะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และเงินบำนาญ พบว่า ด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีพะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และเบี้ยยังชีพ พบว่า ด้านสัมมากัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีพะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.7 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อยู่คนเดียว พบว่า ด้านสัมมาอาชีพะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมากัมมันตะ และด้านสัมมาสังกัปปะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอยู่กับคู่สมรส พบว่า ด้านสัมมากัมมันตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีพะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอยู่กับครอบครัวของบุตร พบว่า ด้านสัมมาสติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมากัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอยู่กับคู่สมรสและบุตร พบว่า ด้านสัมมาอาชีพะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมากัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอยู่กับบุคคลอื่น พบว่า ด้านสัมมาทิวฐิ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมากัมมันตะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัวต่างกัน ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ด้านสัมมาทิวฐิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสัมมาทิวฐิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

แตกต่างกัน 2 คู่ คือ กลุ่มอายุตั้งแต่ 60-69 ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่ากลุ่มอายุ 70-79 ปี และกลุ่มอายุตั้งแต่ 70-79 ปี มีความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป

4.3 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.5 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.6 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีแหล่งของรายได้ต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสัมมาวาจา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน 2 คู่ คือ กลุ่มแหล่งของรายได้จากการทำงาน มีความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มบุตรหลานให้ และกลุ่มเบี้ยยังชีพ

4.7 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัวต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านสัมมากรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสัมมาอาชีวะ และด้านสัมมาวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากัน ดังนี้

1.1 ด้านสัมมาทิวาปฏิบัติ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระมหาบุญเลิศ สายเนตร (อภิโรโต, 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครองอำเภอเมืองสมุทรสาคร” ผลการวิจัย

พบว่า ด้านสัมมาทิฐิ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพโสภณ (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต), 2539) กล่าวว่า สัมมาทิฐิเป็นรุ่งอรุณ แห่งทางพันทุกซ์หรืออาจพูดว่าการเห็นชอบเป็นแสงสว่างส่องทางให้พันทุกซ์ ครูทั้งหลายหากมี สัมมาทิฐิ และถือปฏิบัติเป็นอย่างดีย่อมเป็นครูที่มีความเป็นครู

1.2 ด้านสัมมาสังกัปปะ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชนะชัย นิราศไศรก (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของเจ้าอาวาสในการ พัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 : กรณศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสุง เม่น จังหวัดแพร่” ผลการศึกษาพบว่า ด้านสัมมาสังกัปปะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ภายในวัดควรจะมีการจัดระเบียบในเรื่องของกฎระเบียบกติกาสอดคล้องในการกระทำความผิด ของพระสงฆ์และสามเณรอย่างเคร่งครัด และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระอำนาจ ขนติโก (พระอำนาจ ขนติโก (ภาคหาญ), 2554) ได้อธิบายถึง สัมมาสังกัปปะคือความดำรงชอบ ความ ดำริอยู่ในศีล สมานธิ ปัญญา คือสามารถยงจิตขึ้นสู่สมุหาคุศล และสามารถยงจิตให้ตั้งมั่นอยู่กับ สติปัญญา องค์กรธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในสัมมาสังกัปปะ

1.3 ด้านสัมมาวาจา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระมหาบุญเลิศ สายเนตร (อภิโรโต), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของ เจ้าอาวาสวัดในเขตปกครองอำเภอ เมืองสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ เรื่องท่านจะไม่ใช้คำพูดที่ทำให้ผู้อื่น รู้สึกไม่ดีหรือเสียใจ สาเหตุที่ทำให้ผลของการศึกษาออกมาลักษณะนี้ เนื่องจากพระนั้นเวลาที่ จะพูดอะไรออกมาก็ต้องคิดให้ดีกว่าก่อนจึงจะพูดออกมา และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระ พรหมคุณาภรณ์ (2550) มรรคมีองค์ 8 คำว่าทางสายกลางนั้น หมายถึง ทางดำเนินทางใจหรือ ข้อปฏิบัติบำเพ็ญทางใจที่ทำให้พ้นจากกิเลสอันเป็นข้าศึกทางสายกลางดังกล่าวคือ อริยมรรค อันมีองค์ 8 นั่นเอง

1.4 ด้านสัมมากัมมันตะ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของพระพรหมคุณาภรณ์ (2550) ได้อธิบายถึง ด้านสัมมากัมมันตะ คือการทำงานชอบ หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจและตั้งใจอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดผลดีต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะชัย นิราศไศรก (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 :

กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสุงเม่น จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ด้านสัมมากรรมันตะ ภายในวัดมีความขัดแย้ง ไม่สนับสนุนส่งเสริมการกีฬาในวัดการใช้พื้นที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมไม่สะดวกและไม่ได้รับความร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนอย่างเต็มที่

1.5 ด้านสัมมาอาชีพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระมหาบุญเลิศ สายเนตร (อภิโรโต), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครองอำเภอมืองสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า สัมมาอาชีพ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เรื่องการค้าขายที่เอารัดเอาเปรียบเป็นสิ่งที่ท่านไม่เห็นด้วย

1.6 ด้านสัมมาวายามะ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสาครธรรม (พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระมหาบุญเลิศ สายเนตร (อภิโรโต), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครอง อำเภอมืองสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านสัมมาวายามะ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เรื่องเมื่อท่านประกอบกิจการใดมักไม่ทอดทิ้งงานนั้น สาเหตุที่ทำให้ผลของการศึกษาออกมามีลักษณะนี้ เนื่องจากการทำงานของพระสงฆ์ไม่ว่าจะทำสิ่งใดจะมีความตั้งมั่นใน การทำงานที่สูงส่วนใหญ่ จะมีความมุ่งมั่นทำจนกว่าจะเสร็จไม่ใช่พลัดวันประกันพรุ่งงานจึงเสร็จช้า

1.7 ด้านสัมมาสติ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระมหาบุญเลิศ สายเนตร (อภิโรโต), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครอง อำเภอมืองสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านสัมมาสติ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เรื่องท่านมีสติรู้ตัวอยู่ ว่าท่านกำลังทำอะไรอยู่ สาเหตุที่ทำให้ผลของการศึกษาออกมามีลักษณะนี้ เนื่องจากการมีสตินั้น เวลาจะทำอะไรมักที่จะคิดก่อนแล้วจึงจะทำงานด้วยการใช้สติที่เพื่องานที่ท่านนั้นจะได้ไม่ผิดพลาด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะชัย นิราศโคตรก (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 : กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสุงเม่น จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสัมมาสติ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ไม่บิดเบือนด้วยอคติโดยมีการวิเคราะห์พิจารณาอย่างถูกต้องตามความจริง

1.8 ด้านสัมมาสมาธิ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะชัย นิราศโคตรก (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตาม หลักมรรคมีองค์ 8 : ฅรณศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสุงเม่น จังหวัดแพร่” ผลการวิจัย พบว่า มีบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศาสตรธรรมประสิทธิ์ (พระครูศาสตรธรรมประสิทธิ์ (พระมหา บุญเลิศ สายเนตร (อภิรโต), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาส วัดในเขตปกครอง อำเภอเมืองสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ เรื่องเมื่อท่านประกอบกิจการงานท่านมีสมาธิในการทำงานมากขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ แหล่งของรายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยใน ครอบครัวต่างกัน ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนก ตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสัมมาทิฏฐิ แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์แดนชัย อภิขโย (รักษมอ, 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักฆราวาสธรรมในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลสิงพระ อำเภอสิงพระ จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยไม่เป็นไปตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเรดำ จันทรเหลือ (เรดำ จันทรเหลือ, 2556) ที่ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธร เมืองขอนแก่น” ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เพศหญิงการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 สูงกว่าเพศชาย

2.2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนก ตามอายุ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสัมมาทิฏฐิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของคมสัน จันทรภรณ์ (ดาบตำรวจ, 2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จุดตรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเดา จังหวัด สงขลา” ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

ที่ตั้งไว้ ว่าประชาชนไม่ว่าจะมีอายุต่างกัน ก็ต้องการการให้บริการที่ดีจากตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จุดตรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา

2.3 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมืองค์ 8 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีระพันธ์ อธิปญโญ (พระมหาธีระพันธ์ อธิปญโญ (พวงจิตร), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมืองค์ 8 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ อีสรัน (คัมภีร์ อีสรัน, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะมีรูปแบบในการทำงานคล้ายและใกล้เคียงกัน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุคนธา ทองบริสุทธิ์ (สุคนธา ทองบริสุทธิ์, 2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในความคิดเห็นของผู้สูงอายุคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ในระดับต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.5 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมืองค์ 8 จำแนกตามอาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา แมงทับ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนสทิงพระวิทยา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคัมภีร์ อีสรัน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ”

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะมีรูปแบบในการทำงานคล้ายและใกล้เคียงกัน

2.6 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามแหล่งของรายได้ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสัมมาวาจา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในด้านสัมมาวาจา แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคัมภีร์ อีสรัน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะมีรูปแบบในการทำงานคล้ายและใกล้เคียงกัน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุคนธา ทองบริสุทธิ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในความคิดเห็นของผู้สูงอายุคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ในระดับต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.7 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 จำแนกตามแหล่งของรายได้ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคัมภีร์ อีสรัน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิชาการไม่แตกต่างกันและนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุคนธา ทองบริสุทธิ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในความคิดเห็นของผู้สูงอายุคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ในระดับต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านสัมมาทิฐิ ผู้สูงอายุมีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม เชื่อเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้คุณและโทษกับชีวิตของมนุษย์ เห็นว่าการพึ่งพาตนเองในการทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความจำเป็นต่อตนเอง เข้าใจปัญหาหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิต และสามารถแก้ปัญหาหรือความทุกข์ได้ด้วยสติปัญญา

1.2 ด้านสัมมาสังกัปปะ ผู้สูงอายุควรใช้ความพยายามที่จะหักห้ามใจตนเอง ในสิ่งยั่วยุ้ย่ายวนใจได้ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และผู้สูงอายุคิดว่าการแก้ปัญหาด้วยวิธีการรุนแรงมีความจำเป็นในบางสถานการณ์เท่านั้น มีความรู้สึกสะใจเพื่อนเมื่อมีการตอบโต้กันด้วยความรุนแรงในการแก้ปัญหาตามแต่โอกาส

1.3 ด้านสัมมาวาจา ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจากคำพูดของตนชอบพูดความจริงกับผู้อื่นเสมอ ลดการตอบโต้ผู้อื่นด้วยคำพูดที่หยาบคายและรุนแรง ไม่เคยพูดจาดูหมิ่นเหยียดหยามหรือเยาะเย้ย ถากถางผู้อื่น เป็นคนชอบพูดไกลเกลี่ยให้ผู้อื่นเข้าใจดีต่อกัน และมักใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความประทับใจอยู่เสมอ

1.4 ด้านสัมมากัมมันตะ ผู้สูงอายุพยายามรักษาศีล 5 อย่างสม่ำเสมอเคยทะเลาะหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น การทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และเคยร่วมกิจกรรม การพัฒนาชุมชนและสังคมอยู่เสมอ

1.5 ด้านสัมมาอาชีวะ ผู้สูงอายุท่านเคยทำงานหารายได้เพื่อลดภาระครอบครัวดำเนินชีวิตด้านความสุจริตและเป็นธรรม เลิกการแสวงหารายได้ที่ผิดศีลธรรม แบ่งปันผู้อื่นในการบริโภคใช้สอย และบริจาคปัจจัย 4 เพื่อสงเคราะห์ผู้อื่น เคยเอารัตเอาเปรียบผู้อื่นในการดำเนินชีวิต และบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 อย่างเห็นคุณค่าและพอเพียง

1.6 ด้านสัมมาวายามะ ผู้สูงอายุมีความเพียรพยายามกระทำการต่าง ๆ ที่ถูกต้องเมื่อมีปัญหาทางการทำงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน และพยายามแก้ไขปัญหานั้นได้จนสำเร็จ มีการพัฒนาความสามารถในการทำงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

1.7 ด้านสัมมาสติ ผู้สูงอายุได้ฝึกสติเพื่อควบคุมตัวเอง มีสติในการฟัง การพูด และการทำกิจวัตรประจำวันได้ มีสติกำหนดรู้อิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน ได้ และสามารถใช้สติควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกายได้ มีสติในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

1.8 ด้านสัมมาสมาธิ ผู้สูงอายุเคยไหว้พระสวดมนต์ การฝึกสติ ภาวนาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมต่าง ๆ มีสมาธิในการทำงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีสมาธิในการยืน เดิน นั่ง นอน โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือสามารถใช้สมาธิคลายความกังวลใจและเป็นทุกข้อใจได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

คณะผู้วิจัยมองเห็นว่า นอกจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักธรรมทางศาสนา ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ จึงอยากให้ควรมุ่งเน้นไปทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ มีสุขภาพที่แข็งแรง และได้รับสวัสดิการทางด้านต่างๆ จากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยได้แก่

2.1 ควรส่งเสริมกิจกรรมในเชิงกลุ่มของผู้สูงอายุที่หลากหลายตามภูมิปัญญาหรือความต้องการของแต่ละชุมชนมีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชน เช่น กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มศิลปวัฒนธรรม กลุ่มสมุนไพร ทำขนม ฯลฯ

2.2 ควรส่งเสริมแนวทางการใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริการสุขภาพ โดยได้รับการสนับสนุน

จากภาครัฐ และภาคีอื่น เช่น ภาคธุรกิจ หรือองค์กรการกุศลต่างๆ โดยที่ส่วนราชการจะเข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือองค์กรผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องต่อไปโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ

2.3 ควรรื้อฟื้นวัฒนธรรมชุมชน วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือภูมิปัญญา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพราะเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงภูมิปัญญาและได้เข้ามาร่วมในกิจกรรมของสังคม

2.4 หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนหรือสร้างโอกาสตลอดจนคุ้มครองผู้สูงอายุในกรณีที่ต้องการ เป็นอาสาสมัคร ต้องการการมีงานทำในรูปแบบต่างๆ ทั้งในแง่การส่งเสริมภาคธุรกิจ การสร้างเสริมฝีมือแรงงาน หรือวิธีการต่างๆ ด้วย

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยต่อไป ดังนี้

- 3.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของผู้สูงอายุ
- 3.2 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ จังหวัดสงขลา
- 3.3 ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.4 ควรศึกษาคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). *แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : โรงพิมพ์เทพปัญญา นิสัย.
- คัมภีร์ อีสรัน. (2558). *ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จรรยา แมงทับ. (2556). *ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนสทิงพระวิทยา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ชนะชัย นิราศโคตรก. (2558). *บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 : กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านภาค อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่*. การศึกษาค้นคว้า.
- พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ (พระมหาบุญเลิศ สายเนตร (อภิโรโต). (2556). *หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครอง อำเภอเมืองสมุทรสาคร*. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยทองสุข.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). *พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

- พระมหาธีระพันธ์ อธิปญฺโญ (พวงจิตร). (2556). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระอำนาจ ขนฺติโก (ภาคหาญ). (2554). *ศึกษาอริยมรรคในการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- เรดำ จันทร์เหลือง. (2556). *การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาธรรม 4 ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (.2552). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554).* สำนักนายกรัฐมนตรี: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุคนธา ทองบริสุทธิ์. (2553). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในความคิดเห็นของผู้สูงอายุ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย .*